

MDT programma bij NewBees Zaandam

Evaluatie en aanbevelingen

Naya Aljoudi - Cultural Mediator en Onderzoeker

Pepijn Tielens - Onderzoeker

Salma Fayyad - Cultural Mediator

Christina Akel - Cultural Mediator

Femke Brand - Vormgever/Editor

Inleiding

Het MDT (Maatschappelijke Diensttijd) programma bij NewBees heeft als doel jonge nieuwkomers (17-30 jaar) via een traineeship te helpen met persoonlijke ontwikkeling en voorbereiding op de arbeidsmarkt. Dit gebeurt door deelname aan workshops, netwerkbijeenkomsten en vrijwilligerswerk, waardoor ze hun talenten ontwikkelen en bijdragen aan een inclusieve samenleving.

Om het programma te evalueren en op basis daarvan te verbeteren, was een expertpool gepland in Zaandam. Hierbij was de opzet om de ervaringen, behoeften en suggesties van deelnemende jongeren in kaart te brengen. Dit onderzoek is de tweede in een reeks van zeven sessies in de verschillende steden waar NewBees hun MDT programma uitvoert. Dit rapport beschrijft de gehanteerde methodologie, belangrijkste bevindingen en aanbevelingen op basis van de sessie op 19 mei 2025.

Doelen

→We verzamelen inzichten van jongeren over hun ervaringen met NewBees MDT en halen op of het programma aansluit bij hun behoeften.

→We stimuleren onderling leren door tussentijdse inzichten te delen met andere locaties, zodat zij deze inzichten al kunnen toepassen in hun werk.

→Naast de ervaring met het NewBees MDT programma halen we op wat er speelt in het leven van jonge nieuwkomers.

Methodologie

Vanwege het lage aantal deelnemers (8 i.p.v. de verwachte 15) en hun gespreide aankomsttijden, kon er in Zaandam geen groepsgerichte expertpool worden uitgevoerd. In plaats daarvan zijn er individuele interviews afgenomen.

De volgende onderwerpen kwamen aan bod:

- Taal en maatschappelijk oriëntatie
- Taalontwikkeling
- Praktisch begeleiding
- Doelen van deelnemers
- Relevantie van lesmateriaal
- Aparte jongerengroep
- Mentale gezondheid en stress.

Deze onderwerpen worden apart in het rapport behandeld.

Hoe zag de groep van deelnemers eruit?

In totaal hebben **8 deelnemers** deelgenomen aan de interviews, de deelnemers werden verdeeld over 3 groepen. Elke groep werd begeleid door een Arabisch culturele bemiddelaar met geleefde ervaring.

Tabel 1.1 Samenstelling expertpool

Categorie	Aantallen
Gender	3x vrouw 5x man
Leeftijd	1x 19 jaar 2x 20 jaar 1x 24 jaar 1x 25 jaar 2x 26 jaar 1x 29 jaar
Land van Herkomst	Syrië, Yemen, Palestina, Sudan
Leerroute	Z-route

Bevindingen

Thema 1: Maatwerk en passende begeleiding

Waardering voor taal en maatschappelijke oriëntatie

Veel deelnemers geven aan dat ze baat hebben bij de uitleg over de Nederlandse samenleving, inclusief informatie over omgangsvormen, regels en instanties:

"We leerden meer over de mensen in Nederland, en dat er hier geen racisme is. Ook over gelijkheid en wie de koning is."

"Ze hebben ons uitleg gegeven over hoe mensen hier leven, over regels in Nederland en over vrijwilligerswerk."

Deze vormen van maatschappelijke oriëntatie helpen deelnemers om zich zelfverzekerder te voelen in hun nieuwe leefomgeving. Het biedt niet alleen kennis, maar ook een gevoel van beter begrip over dagelijkse situaties, bijvoorbeeld bij het omgaan met instanties of hulpdiensten.

Taalontwikkeling via film en taal cafés

De taalontwikkeling wordt als waardevol genoemd, vooral door deelnemers die deelnemen aan taalcafés en filmeducatie:

"Ik ging naar het taalcafé, via NewBees, dat hielp me veel met mijn taal."

"De filmpjes bij de gemeente hielpen meer dan lezen of papieren."

"Filmeducatie en het taalcafé helpen echt met mijn taal."

Voor veel deelnemers vormt taalbeheersing de sleutel tot zelfstandigheid en verdere ontwikkeling. De combinatie van taalondersteuning en culturele context zorgt ervoor dat deelnemers niet alleen woorden leren, maar ook hoe ze in de praktijk toegepast worden.

Praktische begeleiding ontbreekt soms

Hoewel sommigen positieve begeleiding ervaren, merken anderen op dat de koppeling naar werk of gerichte training ontbreekt:

"Ze geven ons richting over cultuur en wetten, maar ze moeten ons meer richting werk oriënteren."

"Ik wil weten hoe ik een busrijbewijs kan halen, maar daar krijg ik geen informatie over."

"Wat ik nodig heb is werk. Maar daar richten ze zich niet op."

Het MDT-programma lijkt sterk in oriëntatie op de samenleving, maar mist volgens meerdere deelnemers de praktische vertaalslag naar de arbeidsmarkt. De wens om zelfstandig in Nederland

aan het werk te gaan is groot, maar deelnemers voelen zich daarin soms aan hun lot overgelaten. Begeleiding bij diploma-erkenning, vakgerichte netwerken en sollicitatieprocessen ontbreekt in veel gevallen.

“Bij Werkom hebben ze me geholpen, maar ik wil buschauffeur worden en daar heb ik een diploma voor nodig.”

Thema 2: Behoeften & suggesties voor verbetering

Mismatch met doelen van deelnemers

Verschillende deelnemers geven aan dat het MDT-programma onvoldoende aansluit bij hun persoonlijke ambities:

“Slechts 20% is nuttig voor mij. De rest is te algemeen.”

“Ze wijzen vrijwilligerswerk willekeurig toe, zonder te kijken naar wat ik wil of nodig heb.”

“Ze hebben niet echt een netwerk over kapperswerk, ik moest dat zelf doen.”

Deze uitspraken wijzen op een structureel probleem: het gebrek aan maatwerk en gepersonaliseerde begeleiding. De deelnemers hebben uiteenlopende doelen—van het opzetten van een kapsalon tot het verkrijgen van een busrijbewijs—maar worden te vaak ingedeeld in generieke trajecten, waardoor ze niet aan hun eigen doelen kunnen werken.

Behoeftte aan actueel en relevant lesmateriaal

Er is herhaling en weinig vernieuwing in de thema's:

“Elke week moeten we hetzelfde formulier invullen.”

“Stop met lessen over hoe je boodschappen doet. Dat weet ik al.”

“Ze gaven ons een workshop over hoeveel water je nodig hebt voor een broek. Dat is niet belangrijk.”

De behoefte aan actualiteit en relevantie is duidelijk. Thema's die door deelnemers als onnodig worden ervaren, zoals eenvoudige huishoudelijke vaardigheden of herhaalde administratieve vragen, leiden tot demotivatie en maken dat deelnemers afhaken. Tegelijkertijd wordt zelden ruimte gegeven aan deelnemers om zelf onderwerpen aan te dragen, ondanks herhaald verzoek om meer feedbacksystemen.

Concrete suggesties van deelnemers:

“Start met activiteiten die passen bij onze interesses.”

“Er moet een soort ring zijn tussen ons en werkgevers.”

“Ze moeten een enquête doen over onze behoeften.”

Deze suggesties maken duidelijk dat deelnemers een actiever partnerschap wensen in hun leerproces. Ze willen niet alleen les ontvangen, maar mee bepalen wat relevant is. Door hen daarbij te betrekken, zou het programma beter kunnen aansluiten op hun traject naar zelfstandigheid.

Thema 3: Leeromgeving en groepsindeling

Voorkeur voor aparte jongerengroepen

Een groot deel van de deelnemers heeft een sterke voorkeur voor groepen op leeftijd:

“Jongeren begrijpen dingen sneller. Met ouderen is er veel herhaling.”

“Ik wil niet horen over het leven van getrouwde mensen. Dat past niet bij mijn fase.”

“Ik zit al twee jaar in een gemengde groep op school en leer niks. Jongerengroepen werken beter.”

Voor veel deelnemers is tempo en herkenbaarheid essentieel om goed te kunnen leren. Leeftijdsgenoten hebben vaak vergelijkbare leefomstandigheden, zorgen en toekomstplannen, wat de dynamiek in de klas bevordert. Herhaling door oudere deelnemers werkt demotiverend voor jongeren.

Maar er waren ook tegenstemmen:

“Leeftijd maakt me niet uit. Taalniveau is belangrijker.”

“Je leert meer van de ervaring van ouderen.”

“Met gemixte groepen krijg je andere perspectieven.”

Deze stemmen ondersteunen dat een eenzijdige leeftijdsindeling ook beperkingen kent. Sommige deelnemers hechten juist waarde aan intergenerationeel leren. De voorkeur lijkt te liggen bij een indeling op basis van taalniveau of ervaring, waarbij er ruimte is voor differentiatie. Eenzelfde dynamiek kwam ook terug in de eerste rapportage van Arnhem.

Thema 4: Mentale gezondheid & toekomstperspectief

Stress, vermoeidheid en onzekerheid

Verschillende deelnemers kampen met stress of mentale druk:

“Ik voel me niet tevreden, elke dag is hetzelfde. Ik weet niet wat ik moet doen.”

“Ik heb depressieve dagen. Mijn kind heeft autisme, dat is zwaar.”

“Ik slaap niet, ik ga pas om 8 uur 's ochtends naar bed.”

De mentale belasting van nieuwkomers wordt vaak onderschat. Naast taal en werk kampen velen met zorgen over familie, opvoeding, eenzaamheid of langdurige onzekerheid. Het blijkt dat het MDT-programma nauwelijks structurele ondersteuning biedt op dit vlak.

Daarnaast zijn er ook deelnemers die zich nauwelijks verbonden voelen met het MDT-programma. Voor sommigen is het puur een verplichting, zonder intrinsieke motivatie of ervaren meerwaarde:

“Onmogelijk, ze (NewBees) hebben geen enkele invloed op mijn leven. Als ik niet verplicht was te komen, was ik nooit gekomen.”

“Helemaal niet, het programma bezorgt me stress. Ik wilde B1 of B2 doen maar dat mocht niet. Ik had ook niet genoeg informatie over de inburgering.”

“Helemaal niet, ik wil gewoon mijn uren afmaken.”

Deze uitspraken laten zien dat het programma soms eerder als een last dan als een kans wordt ervaren, vooral wanneer het niet aansluit op individuele ambities of als informatie ontbreekt over vervolgttrajecten zoals inburgering of taalonderwijs. De afstand tussen deelnemers en het programma is in zulke gevallen groot, wat een negatieve impact heeft op motivatie en welzijn.

Toch heerst er hoop:

“Als je moeite doet, lukt het. NewBees helpt een beetje mee.”

“Ik voel me positief. Ik heb vrijheid hier en kan studeren.”

“Mijn energie en discipline brengen me dicht bij mijn droom.”

De hoop op een beter leven is sterk aanwezig. Deelnemers blijven gemotiveerd, ondanks obstakels, en zien in NewBees een plek die—mits verbeterd—een belangrijke rol kan spelen in hun ontwikkeling.

Conclusie

De evaluatie van het MDT-programma in Zaandam laat een gemengd beeld zien. Aan de ene kant waarderen veel deelnemers de maatschappelijke oriëntatie, taalcafés en culturele activiteiten die hen helpen de Nederlandse samenleving beter te begrijpen. Aan de andere kant ervaren meerdere deelnemers een gebrek aan maatwerk, onvoldoende ondersteuning richting werk, en herhalende of minder relevante lesinhoud.

De interviews tonen aan dat persoonlijke begeleiding, aansluiting bij individuele doelen en concrete werkoriëntatie vaak ontbreken. Sommige deelnemers geven zelfs aan dat zij zich niet gezien voelen, of enkel deelnemen uit verplichting. Tegelijkertijd klinkt er ook hoop en waardering: waar het programma ruimte biedt voor interactie, taalontwikkeling en sociale verbinding, wordt dit duidelijk gewaardeerd.

Om het MDT-programma in Zaandam te versterken, is het van belang om meer gepersonaliseerde leertrajecten te ontwikkelen, werkgerichte begeleiding te intensiveren, en mentale gezondheid structureel te integreren in het programma. Differentiatie naar taalniveau en interesses kan bijdragen aan meer motivatie en betrokkenheid onder deelnemers.

Door deze verbeterpunten serieus te nemen en deelnemers actief te betrekken bij de vormgeving van het programma, kan NewBees bouwen aan een betekenisvoller MDT-traject dat jongeren niet alleen ondersteunt bij hun integratie, maar hen ook echt het gevoel geeft dat ze gezien en gehoord te worden.

Aanbevelingen

- 1. Oriëntatie op werk versterken**
 - Bied intensievere begeleiding richting arbeidsmarkt en sector-specifieke trainingen.
- 2. Vrijwilligerswerk afstemmen op interesses**
 - Zorg voor een matchingproces op basis van vaardigheden, ambities en achtergrond.
- 3. Programma-inhoud actualiseren**
 - Introduceer inhoudelijke variatie en actualiteit; vermijd herhaling van irrelevante thema's.
- 4. Groepsindeling differentiëren op basis van leeftijd en/of taalniveau**
 - Stimuleer jongerengroepen of niveaugroepen waar mogelijk.
- 5. Mentale gezondheid integreren in programma**
 - Bied sport, ontspanning of psychosociale begeleiding aan voor deelnemers die stress ervaren.
- 6. Structurele feedbackmomenten invoeren**
 - Regelmatige bevraging van deelnemers over inhoud en vorm verhoogt betrokkenheid en effectiviteit.